

HALLINTOVALIOKUNNAN MIETINTÖ 24/2002 vp

Hallituksen esitys laiksi Kainuun hallintokokeilusta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 23 päivänä lokakuuta 2002 lähettänyt hallintovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi Kainuun hallintokokeilusta (HE 198/2002 vp).

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslaki-valiokunta, sivistysvaliokunta, sosiaali- ja terveysvaliokunta sekä työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunta ovat antaneet asiasta lausunnot (PeVL 65/2002 vp, SiVL 13/2002 vp, StVL 15/2002 vp, TyVL 22/2002 vp), jotka on otettu tämän mietinnön liitteiksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ylijohdaja Pekka Kilpi, selvitysmies Juhani Perttunen, kehittämisspäällikkö Teemu Eriksson ja hallitusneuvos Arto Sulonen, sisäasiainministeriö
- neuvotteleva virkamies Kirsti Vallinheimo, valtiovarainministeriö
- opetusneuvos Ari Saarinen ja taloussuunnittelupäällikkö Matti Väisänen, opetusministeriö
- ylitarkastaja Sirpa Karjalainen, maa- ja metsätalousministeriö
- hallitusneuvos Kaisa-Leena Välipirtti, liikenne- ja viestintäministeriö
- ylijohdaja Kalle J. Korhonen, kauppaa ja teollisuusministeriö

- hallitusneuvos Pekka Järvinen ja hallitusneuvos Jouko Narikka, sosiaali- ja terveysministeriö
- hallitusneuvos Taru Hallberg, ympäristöministeriö
- osastopäällikkö Arja Ylönen, Oulun lääninhallitus
- johtaja Alpo Jokelainen, Kainuun työvoima- ja elinkeinokeskus
- johtaja Heikki Aronpää, Kainuun ympäristökeskus
- johtaja Eila Valtanen, Kainuun metsäkeskus
- tiejohtaja Erkki Myllylä, Oulun tiepiiri
- lakiasiainpäällikkö Kari Prättälä, Suomen Kuntaliitto
- maakuntajohtaja Hannes Kemppainen, Kainuun liitto
- toimitusjohtaja Hannu Leskinen, Kainuun sairaanhoito- ja erityishuoltopiirin kuntayhtymä
- kunnanvaltuuston puheenjohtaja Matti Kemppainen, kunnanhallituksen puheenjohtaja Tapani Kemppainen ja kunnanjohtaja Juhani Vähähyypä, Hyrynsalmen kunta
- kaupunginvaltuuston puheenjohtaja Hannu Kemppainen ja kansliapäällikkö Risto Hämläinen, Kajaanin kaupunki
- kaupunginjohtaja Markku Kauppinen, Kuhmon kaupunki
- kunnanjohtaja Arto Laurikainen, Paltamon kunta
- kunnanhallituksen puheenjohtaja Aarne Sutinen ja kunnanjohtaja Maija-Liisa Veteläinen, Puolangan kunta

- kunnanjohtaja Reijo Fredriksson, Ristijärven kunta
 - vt. kunnanjohtaja Juhani Pieniniemi, Sotkamon kunta
 - kunnanvaltuuston puheenjohtaja Raija Hekkala ja kunnanjohtaja Timo A. Säkkinen, Suomussalmen kunta
 - kunnanjohtaja Veikko Tossavainen, Vaalan kunta
 - kunnanjohtaja Olavi Rintala, Vuolijoen kunta
 - kirjastotoimenjohtaja Elina Sarapisto, Kainuun maakuntakirjasto
 - lakimies Keijo Karhunen, Kunta-alan unioni
 - yhteyspäällikkö Reijo Virtanen, AKAVA-JS ry
 - asiamies Leena Sieviläinen, Tekniikan ja peruspalvelujen neuvottelujärjestö KTN ry
 - lakimies Mika Hämäläinen, Toimihenkilöiden neuvottelujärjestö TNJ ry
 - apulaisosastopäällikkö Markku Poutala, Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry
 - professori Olli Mäenpää
 - professori Kaarlo Tuori.
- Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet
- työministeriö
 - Kajaanin lyseon lukio.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Kainuun hallintokokeilusta, jota sovellettaisiin Kajaanin ja Kuhmon kaupunkien sekä Hyrynsalmen, Paltamon, Puolangan, Ristijärven, Sotkamon, Suomussalmen ja Vuolijoen kuntien alueella. Kokeilun tarkoituksena on saada kokemusta maakunnallisen itsehallinnon vahvistamisen vaikutuksista maakunnan kehittämiseen, peruspalveluiden järjestämiseen, kansalaisten osallistumiseen, maakunnan ja valtion keskuhallinnon suhteeseen sekä kuntien ja valtion aluehallinnon toimintaan.

Esityksen mukaan maakunta huolehtisi pääosasta nykyisin kuntien vastuulla olevista sosiaali- ja terveydenhuollon sekä opetustoimen tehtävistä. Maakunta vastaisi myös maakunnan yleisestä elinkeinopolitiikasta sekä maakunnan suunnittelusta ja maakunnan alueen kehittämisestä.

Terveydenhuollossa maakunta vastaisi erikoissairaanhoidosta, perusterveydenhuollosta ja osasta ympäristöterveydenhuoltoa. Sosiaalihuollossa maakunnan tehtävä kattaisi osan kehitysvammaisten erityishuollon tehtävistä, päihdehuollon, lastensuojelutehtävät, lastenvalvojan tehtävät ja kasvatus- ja perheneuvolatoiminnan kokonaisuudessaan sekä vanhusten laitoshuollon. Opetustoimessa maakunta toimisi lukiokou-

lutuksen ja ammatillisen koulutuksen järjestäjänä.

Maakunta päättäisi Euroopan yhteisön rakennerahastovarojen ja niiden vastinrahoituksen suuntaamisesta käyttötarkoituksiinsa sekä tarkoituksenmukaisuusharkintaa sisältävän maakunnan kannalta merkittävän kansallisen kehittämisrahoituksen suuntaamisesta lainsäädännön mukaisiin käyttötarkoituksiin. Mainittujen voimavarojen suuntaamisesta nykyisin päättävät valtion keskushallintoviranomaiset huolehtisivat määrärahojen irrottamisesta maakunnan päätösten mukaisesti.

Valtion talousarviossa koottaisiin Kainuun kehittämisen kannalta merkittävä kansallinen rahoitus yhdelle momentille.

Maakunnalle peruspalveluihin tuleva rahoitus ja kansallinen kehittämisrahoitus muodostavat kumpikin maakunnan näkökulmasta hallinnonaloista riippumattoman yleiskatteellisen kokonaisuuden, jonka käytöstä maakunnan eri tarkoituksiin päättää maakunta. Rakennerahastovarat ja niiden vastinrahoitus ositettaisiin Kainuun maakunnalle rahastokohtaisina kokonaisuuksina ilman hallinnonalakohtaista jakoa.

Ylintä päätösvaltaa maakunnan toimialaan kuuluvissa tehtävissä käyttäisi kokeilun alueen asukkaiden kunnallisvaalien yhteydessä yleisillä vaaleilla valitsema maakuntavaltuusto, jossa

olisivat suhteellisuusperiaatteen mukaisesti edustettuina maakunnassa toimivat poliittiset puolueet ja valitsijayhdistykset. Maakuntavaltuustossa olisi myös edustus kaikista kokeilualueen kunnista. Maakuntavaltuusto valitsisi päätösten valmisteluista ja toimeenpanosta vastaavan maakuntahallituksen. Maakuntahallituksen kokoonpano vaihtelisi eri asiaryhmissä.

Maakuntavaltuusto käyttäisi ylintä päätösvaltaa aluekehitysviranomaisena toimivassa Kainuun liitossa sekä maakunnan vastuulle tulevia peruspalveluita varten perustettavissa sosiaali-

ja terveydenhuollon kuntayhtymässä ja koulutuskuntayhtymässä. Maakunnalle kuuluvien peruspalvelutehtävien edellyttämä kuntien henkilöstö siirretään kokeilun ajaksi näitä palveluita järjestävien kuntayhtymien palvelukseen. Henkilöstön oikeudet ja edut eivät siirron yhteydessä muutu.

Maakuntajohtajan valitsisi maakuntavaltuusto valtuuston toimikaudeksi.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2003 ja se olisi voimassa vuoden 2012 loppuun.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Kainuun hallintokokeilun kokonaisuus

Kainuun hallintokokeilun lähtökohtana on Kainuun maakunnan vaikea yhteiskunnallinen tilanne. Keskeisenä ongelmana on työttömyys, joka vaikuttaa osaltaan maakunnan muihin ongelmiin. Väestö vähenee ja ikärakenteeseen vaikuttaa aktiiviväestön maakunnasta muualle suuntautuva muuttoliike. Kunnallistalous on — tasoltaan maan korkeimmista valtiosuosuksista huolimatta — vaikeuksissa, jotka vaikuttavat kansalaisten peruspalvelujen saantiin ja jotka saattavat vaarantaa yhdenvertaisten palvelujen saannin eri kunnissa.

Hallituksen esitykseen sisältyvä poikkeuksellisen merkittävä ja samalla moniulotteinen hallintokokeilu perustuu kokeilualueen kuntien ilmaisemaan omaan suostumukseen osallistua kokeiluun. Kainuun maakunnan kunnista ainoastaan Vaala jää tahtonsa mukaisesti kokeilun ulkopuolelle.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että valtion talousarvioon otettavan kansallisen kehittämisrahan (Kainuun kehittämisrahan) kokoaminen tarkoittaa useisiin käyttötarkoituksiin tarkoitettujen määrärahojen budjetoitua yhdelle momentille. Tarkoitus on, että Kainuun maakuntavaltuusto päättää, kuinka paljon määrärahoja käytetään kuhunkin käyttötarkoitukseen. Määrärahamenttia hallinnoiva sisäasiainministeriö

irrottaa Kainuun maakuntavaltuuston päätöksen mukaiset määrärahat käytettäväksi kullekin viranomaiselle. Menettely koskee Kainuun työvoima- ja elinkeinokeskusta, Oulun tiepiiriä, Kainuun ympäristökeskusta, Oulun lääninhallitusta, Kainuun metsäkeskusta ja Kainuun liittoa. Kokeilulaissa säädetään menettelyn piiriin kuuluvista tehtävistä. Valiokunta pitää kokeilun onnistumisen kannalta välttämättömänä, että Kainuun kehittämisrahan vuosittaisella riittävällä budjetoinnilla voidaan tukea kokeilun tehokasta ja joustavaa toimeenpanoa eri toimialoilla.

Tärkeää on lisäksi, että lakiehdotuksen perusteella maakuntavaltuusto päättää myös kansalliseen kehittämisrahaan liittyvästä tulostavoituksesta. Tulostavoitteet julkaistaan samalla tavalla kuin ministeriöiden omalle hallinnonalalleen asettamat tulostavoitteet yleensäkin. Maakuntavaltuusto voi antaa myös määräyksiä yritystysten ja työllisyysmäärärahojen käytöstä.

Lakiehdotuksen mukaan valtion varsinaisia tehtäviä ei siirry maakunnan hoidettavaksi, vaikka maakuntavaltuusto tekee valtion virastojen rahoitukseen ja ohjaukseen liittyviä päätöksiä. Toiminnasta vastaavat viranomaiset toimivat määrärahoja käyttäessään aineellisen lainsäädännön säännöksiä noudattaen, joten viranomaisten ja kansalaisten väliseen suhteeseen hallintokokeilu ei näiltä osin vaikuttaisi.

Kehittämisrahoitusta koskevan kokonaisuuden tarkoituksena on antaa maakunnalle itsel-

leen päätösvaltaa eri toimenpiteiden keskinäisestä suhteesta ja suuntaamisesta maakunnassa sekä tehdä rahoitusta koskeva päätöksenteko nykyistä avoimemmaksi. Maakunnan erityispiirteet tulevat näin paremmin huomioon otetuiksi ja toimenpiteiden keskinäinen koordinaatio paranee. Kokeilu lisää myös maakunnan asukkaiden päätösvaltaa maakunnan kehittämistä koskevissa asioissa merkittävästi.

Hallintokokeilussa kuntien vastuulla olevia peruspalvelutehtäviä kootaan kahteen kuntayhtymään, koulutuksen kuntayhtymään sekä sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymään. Kainuun maakuntahallinnossa palveluita järjestävät siten Kainuun liitto, Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä sekä Kainuun koulutuskuntayhtymä. Kaikissa kuntayhtymissä toimii ylimpänä päättävänä elimenä maakuntavaltuusto, ja niitä koskevat maakuntavaltuuston päätökset valmisteleo maakuntahallitus. Tämän lisäksi kuntayhtymissä voi hallintosääntöjen nojalla olla muitakin toimielimiä. Lainsäädännöstä johtuu, että sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymässä tulee olla monijäseniset toimielimet perusterveydenhuoltoa ja sosiaalihuoltoa varten. Kuntayhtymät ovat lakisääteisiä, ja kokeilualueen kuntien on kuuluttava niihin. Kuntayhtymät voivat tuottaa palvelut itse tai tilata ne asukkaille muilta tuottajilta.

Kainuun maakuntahallinto saa Kainuun liiton sekä Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymien tehtävien rahoituksen kokonaan jäsenkunnilta. Rahoituksesta sovitaan kuntayhtymien perussopimuksessa. Kainuun koulutuskuntayhtymän tehtävien osalta maakunta saa koulutuksen järjestäjänä kyseisiin tehtäviin tulevan valtionosuuden suoraan itselleen. Kaikki maakunnan kuntayhtymien tehtäviin tuleva rahoitus on yleiskatteista, ja maakuntavaltuusto voi suunnata rahoituksen kuntayhtymiin vapaasti.

Maakuntavaltuuston tehtävänä on päätöksenteko valtion talousarviossa olevan kansallisen kehittämisrahan jakamisesta ja siihen liittyvästä ohjauksesta. Lisäksi tehtäviin kuuluu päätöksenteko rakennerahastovarojen ja vastinrahoituksen suuntaamisesta, toimiminen kuntayhtymien ylimpänä päättävänä elimenä sekä maakunnan

edunvalvonta ja sen edustaminen. Maakuntavaltuusto päättää kuntayhtymien rahoituksesta, maakunnan hallinto- ja virkasäännöistä sekä maakuntahallinnossa tarpeellisista toimielimistä.

Maakuntahallitus toimii säädettävän lain pohjalta kolmessa kokoonpanossa. Eniten asioita käsittelevässä peruskokoonpanossa hallituksessa on vähintään kahdeksan luottamushenkilöjäsentä. Tämä kokoonpano käsittelee kaikki muut asiat paitsi valtion talousarviosta tulevaa Kainuun kehittämisrahaa sekä rakennerahastovaroja ja niiden vastinrahoitusta koskevat asiat. Kainuun kehittämisrahan jakamista, tulostavoitteita tai muuta kehittämisrahaa koskevaa asiaa käsiteltäessä hallituksen jäsenenä ovat myös työvoima- ja elinkeinokeskuksen, ympäristökeskuksen, lääninhallituksen, tiepiirin ja metsäkeskuksen edustajat. Kolmantena maakuntahallituksen kokoonpanona on maakunnan yhteistyöryhmä. Näin voidaan turvata asioiden koordinoitu valmistelu, riittävä asiantuntemus eri asiaryhmissä ja rakennerahastovarojen hallinnointia koskeva erityinen vaatimus sosiaalipartnereiden osallistumisesta päätöksentekoon.

Maakuntajohtaja toimii maakuntahallituksen puheenjohtajana sen kaikissa kokoonpanoissa. Valtuusto valitsee johtajan valtuuston toimikaudeksi, ja hän on Kainuun liiton palveluksessa päätoimisena. Hallintokokeilun valmistelun aikana esillä on ollut myös vaihtoehto, että maakuntajohtaja valittaisiin vaaleilla. Esityksen mukaiseen vaihtoehtoon on päädytty, koska vaaleilla valittuun maakuntajohtajaan liittyy kysymys kahden vaaleilla valitun toimijan ristiriidasta, jota olisi erittäin vaikea ratkaista. Hallituksen esitykseen sisältyvässä mallissa maakuntajohtajan asema muodostuu tehtävien vuoksi varsin vahvaksi.

Maakuntavaltuuston vaalissa on pyritty turvaamaan toisaalta vaalien suhteellisuus ja toisaalta edustajan saaminen jokaisesta kunnasta.

Kainuussa vallitsevan vaikean työttömyyden helpottaminen edellyttää elinkeinopolitiikassa monipuolisia toimenpiteitä. Selvitysmies Juhani Perttunen ja kansliapäällikkö Erkki Virtasen johtaman Kainuun elinkeinopolitiikan tehosta-

misen ja elinkeinopoliittisen yhteistyön tiivistämisen työryhmä tekivät hallintokokeilun valmistelun yhteydessä useita ehdotuksia Kainuun elinkeinopoliittikan ja innovaatiojärjestelmän kehittämiseksi. Osa ehdotuksista voidaan toteuttaa Kainuussa sen omien toimijoiden voimin. Suuri osa kyseisistä ehdotuksista on kuitenkin toteutettava hallintokokeilua koskevan lainsäädännön ulkopuolella. Valiokunta pitää välttämättömänä, että myös viimeksi mainitut ehdotukset sisällytetään kokeilun käytännön toimenpiteisiin. Valiokunta kiinnittää lisäksi huomiota työllisyyden edistämiseksi työnantajamaksujen vapauttamista koskevan kokeilun ulottamiseen myös Kainuun maakuntaan.

Valiokunta korostaa kokeilun toimeenpanossa laaja-alaista eri toimijoiden osallisuutta, yhteistyötä ja asioista yhdessä sopimista.

Hallintokokeilun seuranta ehdotetaan säädettäväksi sisäasiainministeriön tehtäväksi. Käytännössä seuranta edellyttää erityisen seurantar ryhmän perustamista, johon tulee ottaa riittävän laaja edustus hallintokokeiluun liittyvistä ministeriöistä ja Kainuun maakunnasta. Lisäksi on tarpeen tehdä riippumaton arviointitutkimus hallintokokeilun tuloksista.

Kainuun koulutuskuntayhtymä

Lukiokoulutus ja ammatillinen koulutus Kainuussa. Hallitus ehdottaa lukiokoulutuksen liittämistä kokeilun piiriin. Esityksen perusteluissa todetaan, että erityisesti lukiokoulutuksen järjestelyt joutuvat lähitulevaisuudessa muutoksiin oppilasmäärien vähentyessä ja koulutukseen kohdistuvien vaatimusten kasvaessa. Usean ylläpitäjän mallissa Kainuussa joudutaan tilanteeseen, jossa palveluverkko supistuu hallitsemattomasti. Hallitus perustelee ehdotustaan myös siten, että lukioiden ja muiden kuntayhtymien oppilaitosten kehittämisedellytykset paranevat niiden ollessa yhden järjestäjän vastuulla.

Kainuussa on tällä hetkellä kokeilun ulkopuolelle jäävä Vaala mukaan lukien yhteensä 10 lukiota, joista suurimmassa on lähes 600 opiskelijaa ja pienimmässä noin 60 opiskelijaa. Lisäksi Kainuussa on neljä alle 110 opiskelijan lukiota, mitä opetushallinnossa pidetään pienen lukion

rajana. Päätoimisten opiskelijoiden määrä on Kajaanissa sijaitsevassa kahdessa lukiossa yhteensä noin 1 000 ja Kainuussa sijaitsevilla kahdeksalla muussa lukiossa yhteensä noin 1 300 opiskelijaa.

Lisäksi Kainuussa on kolme ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) mukaista ammatillisen koulutuksen järjestäjää (Kajaanin ja Kuhmon kaupungit sekä Suomussalmen kunta). Kajaanin kaupungin järjestämässä ammatillisessa koulutuksessa oli 1 728 opiskelijaa tammikuussa 2002. Opiskelijoita oli samana ajankohtana Kuhmossa 93 ja Suomussalmella 215. Opiskelijamäärät alittivat koulutuksen järjestämislupien mahdollistamat enimmäisopiskelijamäärät. Sotkamon järjestämisluvan perumisen myötä Kajaanin enimmäisopiskelijamäärää on nostettu 1.8.2002 lukien.

Näin ollen Kainuussa yhdeksän kuntaa päättää koulutuksen järjestämisestä lukiokoulutuksessa ja ammatillisessa koulutuksessa yhteensä vajalle 4 500:lle toisen asteen opiskelijalle.

Valtakunnalliset koulutuspoliittiset linjaukset.

Vallitseva koulutuspoliittinen suuntaus korostaa toisen asteen lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen tarkastelua kokonaisuutena sekä lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen yhteistyötä. Koulutusta on ammatillisen koulutuksen osalta koottu taloudellisilta ja sisällöllisiltä toimintaedellytyksiltään vahvojen koulutuksenjärjestäjien alaisuuteen.

Lukiokoulutuksessa ja ammatillisessa koulutuksessa kiinnitetään aikaisempaa enemmän huomiota opiskelijoiden yksilöllisiin koulutustarpeisiin laajentamalla opiskelijoiden mahdollisuutta vaikuttaa koulutuksensa sisältöön lisäämällä opintojen valinnaisuutta. Tämä edellyttää joko riittävän suuria oppilaitoksia tai opiskelijoiden valinnanmahdollisuuksien turvaamista eri oppilaitosten yhteistyöjärjestelyiden kautta.

Lukioiden asema Kainuun hallintokokeilussa.

Hallituksen esityksen mukaan Kainuun koulutuskuntayhtymä toimii maakunnan alueella kuntien sijasta lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen järjestäjänä. Koulutuskuntayhty-

män ylintä päätösvaltaa käyttäisi vaaleilla valittu maakuntavaltuusto, jonka päätettäväksi tulevat asiat valmistelisi maakuntahallitus. Kuntayhtymän muusta hallinnosta, kuten kuntayhtymän sisäisistä toimielimistä, määrättäisiin maakuntavaltuuston päättämässä johtosäännöissä.

Opetusministeriön Kainuun kunnille myöntämät lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen järjestämisluvut siirtyisivät kunnilta suoraan maakunnalle. Koulutuksen järjestämisluviin sisältyvät määräykset sitovat Kainuun koulutuskuntayhtymää. Maakunta voisi kuitenkin päättää koulutuksen järjestämispaikoista järjestämisluvien ja toimiluvan määräyksistä poikkeavasti.

Koulutuskuntayhtymän rahoitus määräytyisi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettussa laissa säädettävällä tavalla kuntayhtymän eri koulutusmuotojen opiskelijamäärien sekä lukiokoulutukselle ja ammatilliselle koulutukselle opiskelijaa kohden erikseen määrättävien yksikköhintojen mukaisesti. Maakunnalle siten myönnettäisiin ja maksettaisiin toteutuneita keskimääräisiä valtakunnallisia opiskelijakohtaisia kustannuksia vastaavan täyden yksikköhinnan mukainen valtion rahoitus. Kuntien rahoitusosuus mainittuihin palveluihin määräytyisi, kuten nykyisinkin, suoraan lain nojalla asukasmäärän mukaisesti. Ehdotettu rahoitusmenettely vastaisi kuntayhtymien järjestämään koulutukseen nykyisin sovellettavaa rahoitusjärjestelmää.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaan kunnille ja kuntayhtymille määrättäviä lukion yksikköhintoja porrastetaan opiskelijamäärän perusteella. Yksikköhintaa korotetaan kunnassa tai kuntayhtymässä, jossa lukiossa opiskelevien määrä on alle 200. Yksikköhinnan korotus on edelleen suurempi, jos opiskelijoita on vähemmän kuin 60. Koska Kainuun maakunta olisi ehdotuksen mukaan yksi lukiokoulutuksen järjestäjä, merkitsisivät mainittujen yksikköhintojen porrastussäännökset Kainuun lukioiden kokonaisrahoituksen alenemista kokeilun aikana. Tämän estämiseksi ehdotetaan säädettäväksi, että Kainuun maakunnan lukiokoulutuksen rahoituksen perusteena käytettävät

yksikköhinnat laskettaisiin kokeilun aikana siten kuin kukin lain voimaantullessa lukiokoulutusta järjestänyt kunta toimisi edelleenkin lukiokoulutuksen järjestäjänä.

Johtopäätöksiä. Kainuun hallintokokeilussa lukiokoulutus ja ammatillinen koulutus on ehdotettu koottavaksi demokraattisesti valitun maakuntahallinnon alaisuuteen koulutuksen sisältöä ja rahoitusta koskevan päätösvallan osalta. Tarkoitus on, että kokeilussa voidaan etsiä hallitusti ja kustannustehokkaasti ratkaisuja, joilla turvataan lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen saatavuus ja laatu sekä koulutus- ja elinkeinopoliittisten tavoitteiden toteutuminen opiskelijamäärien edelleen pienentyessä.

Lukiokoulutuksen ottaminen mukaan hallintokokeiluun on perusteltua seuraavilla seikoilla:

1) Kainuussa on maakunnan väestöpohjaan nähden monta lukiota. Lukiot ovat keskimäärin pieniä, ja opiskelijamäärät ovat edelleen laskussa. Lukiokoulutuksen saatavuuden ja laadun turvaaminen sekä taloudellisten voimavarojen käytön tehokkuusnäkökohdat edellyttävät ratkaisuja yksittäisiä kuntia laajemmasta näkökulmasta. Kokeilulainsäädäntö ei sinällään ota kantaa Kainuun lukioverkkoon, jonka osalta päätösvalta esityksen mukaan kuuluu vaaleilla valitulle maakuntavaltuustolle.

2) Lukiokoulutuksen järjestämiseen Kainuun oloissa liittyvät ongelmat ovat tyypillisesti sellaisia, joihin hallintokokeilussa pyritään etsimään uudenlaisia ratkaisumalleja. Lukiokoulutuksen jättäminen kokeilun ulkopuolelle merkitsisi koulutussektorilla Kainuussa kiireellisimmin ratkaisua vaativien kysymysten sivuuttamista. Lukion ja ammatillisen koulutuksen turvaaminen Kainuun vaikeissa olosuhteissa on elintärkeä arvovalintoja sisältävä kysymys, johon on perusteltua hakea ratkaisua demokraattisesti valitussa maakuntavaltuustossa maakunnan tarpeiden pohjalta.

3) Kainuun hallintokokeilulla ei ole tarkoitus tehdä uutta koulutuspolitiikkaa, vaan etsiä tapoja toteuttaa asetettuja koulutuspoliittisia tavoitteita nykyistä paremmin maakunnan asukkaiden hyväksi. Vallitseva koulutuspoliittinen suun-

taus korostaa lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen tarkastelua kokonaisuutena, oppilaitosten yhteistyötä sekä opiskelijoiden yksilöllisten koulutustarpeiden huomioonottamista. Tämä puoltaa sitä, että mainittu koulutus kootaan sekä toiminnan sisällön että rahoituksen osalta kokeilussa saman päätöksentekojärjestelmän alaiseksi. Kokonaisuuden hallinta, yhteistyö ja opiskelijoiden koulutuksen sisältöjä koskevien valintojen turvaaminen on huomattavasti helpompaa, jos lukiokoulutusta ja ammatillista koulutusta koskeva päätöksenteko kootaan kunnista maakuntahallinnolle.

4) Myös Kainuun elinkeinopolitiikan kehittäminen puoltaa lukiokoulutuksen siirtämistä maakuntahallinnolle. Tehokas lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen yhteensovittaminen luo edellytyksiä koulutuksen kokonaisvaltaiselle kehittämiselle alueella ja parantaa siten elinkeinopolitiikan kannalta tärkeää koulutuksen ja työelämän välistä yhteistyötä.

5) Perusopetus ja lukiokoulutus voivat esityksessä hallintomallissa hyödyntää yhteisiä henkilö- ja muita voimavaroja. Tämä on hallinnollinen järjestelykysymys. Esimerkiksi kunnan palveluksessa nykyään oleva sekä perus- että lukio-opetusta antava opettaja voi kokeilun aikana edelleenkin olla kunnan palveluksessa, jolloin Kainuun maakunta ostaa lukiokoulutuksen edellyttämät tunnit lukiolain suomin mahdollisuuksin kunnalta.

Myös Kainuun kunnat ovat pääosin puoltaneet lukiokoulutuksen sisällyttämistä Kainuun hallintokokeiluun.

Edellä lausutusta poiketen sivistysvaliokunta on lausunnossaan päätenyt ehdottamaan hallintovaliokunnalle, että lukiokoulutus poistettaisiin lakiehdotuksen 22 §:n 2 momentista, mutta samalla lisättäisiin 22 §:ään uusi 3 momentti, joka mahdollistaa myös muiden tehtävien antamisen kuntayhtymälle. Tällöin Kainuussa voitaisiin vielä selvittää, onko tarkoituksenmukaista liittää lukiokoulutus kokeiluun, ja tehdä se tarvittaessa pykälän 3 momentin nojalla.

Sivistysvaliokunnan lausunnosta edellä mainitun kannanoton perusteluna ilmenee, että valiokunta on ennen kaikkea huolestunut perus-

opetuksen ja lukiokoulutuksen yhteistyön vaarantumisesta, jos lukiokoulutus liitetään kokeiluun. Sivistysvaliokunnalle on lausunnon mukaan todettu, että pienet lukiot myös Kainuussa saavat toimintaedellytyksensä kiinteästä yhteydestä peruskoulun yläasteen sekä muun opetus-toimen kanssa ja päin vastoin. Mikäli lukiot siirtyvät kuntayhtymälle, se voisi lausunnon mukaan vaarantaa tämän hyvin toimivan yhteistyön ja vaikeuttaa kohtuuttomasti sekä peruskoulutuksen että lukiokoulutuksen paikallista järjestämistä. Hallinto ei myöskään kevenisi niin, että järjestely tulisi nykyistä edullisemmaksi. Huomiota on sivistysvaliokunnan lausunnon mukaan kiinnitettävä myös siihen, että erityisesti pienissä kunnissa suuri osa lukion opettajista on yhteisiä peruskoulun kanssa.

Sivistysvaliokunta toisaalta painottaa sitä, että lukiokoulutuksen liittäminen kokeiluun ei sinänsä poista Kainuun lukioiden ongelmia, koska hallituksen esittämä malli sinänsä ei tarkoita lukioiden lakkauttamista. Lukiolaki (629/1998) mahdollistaa nimittäin lukiokoulutuksen järjestämisen ostopalveluna, jolloin kuntayhtymä voisi ostaa kunnilta lukiopalveluita.

Hallintovaliokunta on saamansa selvityksen perusteella, edellä todetut lukiokoulutuksen kokeiluun ottamista puoltavat seikat huomioon ottaen sekä eri näkökohtia muun ohella kokeilun kokonaisuuden näkökulmasta arvioituaan päätenyt hallituksen esityksen kannalle. Valiokunta edellyttää, että hallintokokeilun toimeenpanossa Kainuun koulutuskuntayhtymä ja kokeiluun osallistuvat Kainuun kunnat hakevat opetustoimessa toiminnalle sellaiset muodot, että varmistetaan kaikissa oloissa peruskoulun ja lukioiden toimiva yhteistyö sekä korkeatasoisen lukiokoulutuksen säilyminen kattavasti Kainuussa ja että lisäksi varmistetaan peruskoulun ja lukioiden pätevien opettajien saaminen eri paikkakunnille.

Lukioilla on myös muuta koulutusta suurempaa merkitystä koko alueen kuvan rakentumisen kannalta. Lukiokoulutuksen korkea taso ja saataavuus vaikuttavat yhtenä tekijänä aktiiviväestön sijoittumiseen alueelle. Tämän vuoksi lukiokoulutuksella on elinkeinopoliittista ulottuvuutta

enemmän kuin koulutuksen sisällöstä suoraan voi päätellä.

Jos lukioiden liittäminen koulutuskuntayhtymään jää avoimeksi, on vaarana, että koulutuksen alueellisesti kattava järjestäminen ei tulevaisuudessa toteudu ja että kuntien ylläpitämien lukioiden mukaantulo koulutuskuntayhtymään osoittautuu vaikeaksi.

Kokeilun aikajänne huomioon ottaen olisi valiokunnan mielestä Kainuun kehityksen kannalta virhe jättää lukiot kokeilun ulkopuolelle.

Ammatillinen aikuiskoulutus. Lakiehdotuksen mukaan kuntayhtymän järjestämä ammatillinen aikuiskoulutus jäisi kokeilun ulkopuolelle. Ammatillinen aikuiskoulutus kuitenkin toimii kiinteässä yhteistyössä ammatillisen koulutuksen kanssa. Ammatillisella aikuiskoulutuksella on myös vahva perusta Kainuun elinkeinoelämän kehittämisessä. Nuorten ikäluokkien vähetessä panostus erityisesti ammatilliseen aikuiskoulutukseen tulee entistä ajankohtaisemmaksi aikuisten osaamistason nostamisessa elinkeinoelämän tarpeita vastaavaksi. Ammatillisen aikuiskoulutuksen jättäminen kokeilun ulkopuolelle vaarantaisi myös oppisopimuskoulutuksen suurelta osin.

Sivistysvaliokunnan lausunnossa esitetyin tavoin hallintovaliokunta ehdottaa ammatillisen aikuiskoulutuksen liittämistä kokeilun piiriin niin, ettei se koskisi muiden kuin kuntien järjestämää eli vapaan sivistystyön laitosten maakunnassa mahdollisesti järjestämää ammatillista aikuiskoulutusta.

Kirjastotoimi. Sivistysvaliokunnan lausuntoon viitaten hallintovaliokunta ehdottaa lakiehdotukseen lisättäväksi säännöksen, joka mahdollistaa myös kirjastotoimen osalta siirtymisen yhden järjestäjän malliin. Tällä tavalla voitaisiin turvata yhdenvertainen ja ammattitaitoinen kirjastopalvelujen tarjoaminen ja kehittäminen Kainuussa.

Muut kannanotot

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valio-

kunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä tästä mietinnöstä ilmenevin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Yksityiskohtaiset perustelut

6 §. Kansallinen kehittämisrahoitus. Pykälän tarkoituksena on koota valtion talousarvion kautta kokeilualueelle tulevaa maakunnan kehittämisen kannalta merkittävää rahoitusta. Kainuun hallintokokeilussa tarkoitetaan, että maakuntavaltuusto voi sille jaettavaksi annettujen määrärahojen osalta ohjata myös valtionhallintoa samalla tavoin kuin keskushallinto tekee. Kainuun kehittämisrahan momentille sisällytetään siihen kuuluvat tulostavoitteet, jotka maakuntavaltuusto asettaa. Tulostavoitteiden julkaiseminen jää kunkin ministeriön tehtäväksi. Maakuntavaltuuston asettamat tulostavoitteet tulee julkaista sellaisenaan. Näiden lisäksi maakuntavaltuusto voi asettaa muitakin tulostavoitteita talousarvioon sisältyvien lisäksi. Tarkoituksena on, että Kainuun kehittämisrahaa koskeva momentti sijoitetaan sisäasiainministeriön pääluokkaan. Tältä osin valiokunta ehdottaa sääntelyn täsmentämistä lakiehdotuksen 6 §:ssä.

10 §. Maakuntavaltuuston tehtävät kansallisen kehittämisrahoituksen hallinnoinnissa. Valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen 10 §:n 1 momentin 5 kohdasta ja 3 momentista poistettavaksi maininnat kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksellä yritysten kansainvälistymisen edistämiseksi myönnettävän valtiontuen käytöstä (2/022/1998) kansainvälistymistukiin, koska sanottua tukea ei ole enää olemassa.

Lisäksi valiokunta ehdottaa 10 §:n 1 momentin 6 ja 7 kohdan muuttamista niin, että mainituissa kohdissa otetaan huomioon 1 päivänä tammikuuta 2003 voimaan tullut laki julkisesta työvoimapalvelusta (1295/2002). Työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunnan lausunnossa katsotaan tarpeelliseksi jättää kehittämisrahan ulkopuolelle sanotun lain 9 ja 10 lukujen mukaiset työttömän toimeentuloon liittyvät tuet.

Hallintovaliokunnan ehdottamassa muodossa lakiehdotuksen 10 §:n 1 momentin 6 ja 7 kohdat kuuluvat seuraavasti: "6) julkisista työvoimapalveluista annetun lain (1295/2002) 6 luvun 1 §:n mukaisesti koulutushankintoihin sekä 7 luvun mukaiseen työllistämistukeen ja lisätukeen; 7) eräiden työllisyismäärärahojen käytöstä annetun valtioneuvoston asetuksen (1345/2002) mukaisesti avustuksiin, tukiin ja valtion investointeihin;".

12 §. Toimivallan siirtäminen. Maakuntavaltuusto voi lakiehdotuksen 12 §:n nojalla siirtää toimivaltaansa maakunnan muille toimielimille, luottamushenkilöille ja viranhaltijoille siten kuin kuntalain 14 §:ssä säädetään. Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan kuntalain 14 §:stä johtuvan, että toimivaltaa ei saa siirtää asioissa, joista maakuntavaltuuston on lain nimomaisen säännöksen mukaan päätettävä.

Hallintovaliokunta ehdottaa sääntelyn täsmentämistä lisäämällä 12 §:ään uuden näin kuuluvan toisen virkkeen: "Toimivaltaa ei saa siirtää asiassa, josta maakuntavaltuuston tulee tämän lain tai muun lain mukaan päättää eikä asiassa, jossa valtuuston päätösvaltaa ei kuntalain mukaan saa siirtää."

16 §. Maakuntahallituksen eri kokoonpanot. Lakiehdotuksen 16 §:n 2 momentissa käytetään ilmaisua "Kainuun alueellinen ympäristökeskus", kun tarkoitetaan "Kainuun ympäristökeskusta". Valiokunta ehdottaa tämän vuoksi momentin muuttamista.

20 §. Maakuntajohtajan asema ja tehtävät. Valiokunta ehdottaa, että maakuntajohtajan irtisanomisesta säädetään laissa lisäämällä lakiehdotuksen 20 §:ään 3 momentti seuraavasti: "Maakuntajohtajan irtisanomisesta ja muihin tehtäviin siirtämisestä on soveltuvin osin voimassa, mitä kunnanjohtajasta säädetään kuntalain 25 §:ssä."

22 §. Kainuun koulutuskuntayhtymä. Lakiehdotuksen 21 § koskee Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymää ja sen tehtäviä. Pykä-

län 2 momentissa säädetään niistä tehtävistä, joista kuntayhtymä huolehtii. Lakiehdotuksen 21 §:n 4 momentin mukaan kokeilualueen kunnat voivat antaa kuntayhtymälle myös muita tehtäviä.

Sivistysvaliokunnan lausuntoon viitaten hallintovaliokunta ehdottaa, että lakiehdotuksen 22 §:ään lisätään 21 §:n 4 momenttia vastaava säännös (22 §:n uusi 3 mom.) ja että kuntayhtymien järjestämä ammatillinen aikuiskoulutus lisätään pykälän 2 momentissa Kainuun koulutuskuntayhtymän tehtäviin. Lisäksi valiokunta ehdottaa sääntelyn täsmentämistä myös siten, että 2 momentin loppuun lisätään seuraava virke: "Koulutuksen järjestämislupien muuttamisesta kokeilun aikana on voimassa, mitä edellä mainituissa laeissa säädetään."

24 §. Maakuntavaali, valtuutetut ja varavaltuutetut. Valiokunta ehdottaa lain soveltamisen helpottamiseksi vaaliteknisenä täsmennyksenä 24 §:ään lisättäväksi uuden 4 momentin seuraavasti: "Maakuntavaaleissa kaikissa kunnissa asetetut ehdokkaat ovat yhdellä ehdokaslistojen yhdistelmällä."

35 §. Valtuutettujen paikkojen täyttäminen kunnittain. Edellä 24 §:n kohdalla mainitusta syystä valiokunta ehdottaa 35 §:n ensimmäisen virkkeen hyväksymistä näin kuuluvana: "Jos puolue tai maakuntayhteislistalla on saanut maakuntavaltuustoon vain yhden valtuutetun, täytetään se siinä kunnassa, jossa puolueen tai maakuntayhteislistan asettamat ehdokkaat ovat saaneet eniten ääniä."

44 §. Henkilöstön asema. Valiokunta ehdottaa 44 §:n 1 momenttiin lisättäväksi, että myös Kainuun sairaanhoito- ja erityishuoltopiirin kuntayhtymän henkilöstö siirretään uusien kuntayhtymien palvelukseen aikaisempia vastaaviin tehtäviin. Hallituksen esityksen mukaisessa muodossa momentti koskee ainoastaan Kainuun maakunnan kunnissa lain soveltamisalaan kuuluvia tehtäviä hoitavia työntekijöitä, jotka siirretään kuntayhtymien toiminnan alkaessa niiden palvelukseen aikaisempia vastaaviin tehtäviin.

Säättämisyjärjestys

Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan lakiehdotus voidaan säätää tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella hallintovaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Valiokunnan muutosehdotus).

Valiokunnan muutosehdotus**Laki****Kainuun hallintokokeilusta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1—5 §
(Kuten HE)

6 §

Kansallinen kehittämisrahoitus

Valtion talousarvioon otetaan *sisäasiainministeriön pääluokkaan* määräraha kokeilualueen kehittämistä varten (*Kainuun kehittämisraha*).

7 §
(Kuten HE)

2 luku

Maakuntavaltuusto

8 ja 9 §
(Kuten HE)

10 §

Maakuntavaltuuston tehtävät kansallisen kehittämisrahoituksen hallinnoinnissa

Maakuntavaltuusto päättää Kainuun kehittämisrahan jakamisesta eri viranomaisille seuraaviin käyttötarkoituksiin:

(1—4 kohta kuten HE)

5) yritystoiminnan tukemisesta annetun lain (1068/2000) 2, 3 ja 4 lukujen mukaisiin yritystykkiin (*poist.*);

6) julkisista työvoimapalveluista annetun lain (1295/2002) 6 luvun 1 §:n mukaisiin koulutushankintoihin sekä 7 luvun mukaiseen työllistämistukeen ja lisätukeen;

7) eräiden työllisyysmäärärahojen käytöstä annetun valtioneuvoston asetuksen (1345/2002) mukaisiin avustuksiin, tukiin ja valtion investointeihin;

(8—11 kohta kuten HE)

(2 mom. kuten HE)

Kainuun erityisolosuhteiden huomioon ottamiseksi maakuntavaltuusto voi antaa tarkempia määräyksiä 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen yritystykien (*poist.*) myöntämisestä, 6 kohdassa tarkoitetuista koulutushankinnoista ja 7 kohdassa tarkoitettujen avustusten ja tukien myöntämisestä.

11 §
(Kuten HE)

12 §

Toimivallan siirtäminen

Maakuntavaltuusto voi johtosäännöllä siirtää toimivaltaansa maakunnan muille toimielimille, luottamushenkilöille ja viranhaltijoille sekä oikeuttaa mainitut tahot siirtämään niille siirrettyä toimivaltaa edelleen siten kuin kuntalain 14 §:ssä säädetään. *Toimivaltaa ei saa siirtää asiassa, josta maakuntavaltuuston tulee tämän lain tai muun lain mukaan päättää, eikä asiassa, jossa valtuuston päätösvaltaa ei kuntalain mukaan saa siirtää.*

3 luku

Maakunnan muu hallinto

13—15 §
(Kuten HE)

16 §

Maakuntahallituksen eri kokoonpanot

(1 mom. kuten HE)

Maakuntahallituksen käsitellessä 10 §:ssä tarkoitettuja asioita siihen kuuluvat peruskokoonpanon lisäksi Kainuun työvoima- ja elinkeinokeskuksen, Kainuun (poist.) ympäristökeskuksen, Oulun lääninhallituksen, Oulun tiepiirin ja Kainuun metsäkeskuksen edustajat. Maakuntavaltuusto valitsee edustajat saatuaan viranomaisten ehdotukset jäsenistä.

(3 mom. kuten HE)

17—19 §
(Kuten HE)

20 §

Maakuntajohtajan asema ja tehtävät

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Maakuntajohtajan irtisanomisesta ja muihin tehtäviin siirtämisestä on soveltuvin osin voimassa, mitä kunnanjohtajasta säädetään kuntalain 25 §:ssä. (Uusi 3 mom.)

4 luku

Pakolliset kuntayhtymät

21 §
(Kuten HE)

22 §

Kainuun koulutuskuntayhtymä

(1 mom. kuten HE)

Kuntayhtymä toimii 2 §:ssä mainittujen kuntien sijasta lukiolain (629/1998) ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) mukaisena koulutuksen järjestäjänä. *Lisäksi kuntayhtymä toimii ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) mukaisena koulutuksen järjestäjänä silloin, kun ammatillista koulutusta järjestänyt kunta on järjestänyt myös ammatillista aikuiskoulutusta.* Kainuun koulutuskuntayhtymään sovelletaan kuntayhtymään kuuluville kunnille myönnettyihin koulutuksen järjestämislupiin sisältyviä määräyksiä, lukuun ottamatta määräyksiä kunnista, joissa koulutusta järjestetään. *Koulutuksen järjestämislupien muuttamisesta kokeilun aikana on voimassa, mitä edellä mainituissa laeissa säädetään.*

Kokeilualueen kunnat voivat antaa kuntayhtymälle myös muita kuin 2 momentissa säädettyjä opetus- ja kulttuuritoimen tehtäviä. (Uusi 3 mom.)

23 §
(Kuten HE)

5 luku

Maakuntavaali

24 §

Maakuntavaali, valtuutetut ja varavaltuutetut

(1—3 mom. kuten HE)

Maakuntavaaleissa kaikissa kunnissa asetetut ehdokkaat ovat yhdellä ehdokaslistojen yhdistelmällä. (Uusi 4 mom.)

25—34 §
(Kuten HE)

35 §

Valtuutettujen paikkojen täyttäminen kunnittain

Jos puolue tai maakuntayhteislista on saanut maakuntavaltuustoon vain yhden valtuutetun, täytetään se siinä kunnassa, jossa puolueen tai maakuntayhteislistan asettamat ehdokkaat ovat saaneet eniten ääniä. Jos puolue tai yhteislista on saanut vähintään kaksi valtuutetun paikkaa, jaetaan ne kuntien kesken samassa suhteessa kuin puolueen tai maakuntayhteislistan saamat äänet jakautuvat kuntien kesken. Tätä varten puolueen tai maakuntayhteislistan kunnassa saama äänimäärä jaetaan puolueen tai maakuntayhteislistan kokeilualueella saamalla äänimäärällä ja tämä luku kerrotaan puolueen tai maakuntayhteislistan maakunnassa saamien valtuutettujen paikkojen lukumäärällä. Kustakin kunnasta tulee valituksi näin saadun luvun osoittama kokonaislukua vastaava määrä puolueen tai yhteislistan ehdokkaita. Jos puolueen tai yhteislistan kaikki paikat eivät näin tule täytetyksi, loput paikat jaetaan kuntien kesken luvun osoittamien

desimaaliosien suuruuden mukaisessa järjestyksessä.

(2 mom. kuten HE)

36—40 §
(Kuten HE)

6 luku

Erinäisiä säännöksiä

41—43 §
(Kuten HE)

44 §

Henkilöstön asema

Tämän lain soveltamisalaan kuuluvia tehtäviä Kainuun maakunnan kunnissa sekä Kainuun sairaanhoito- ja erityishuoltopiirin kuntayhtymässä hoitavat viranhaltijat ja työntekijät siirretään kuntayhtymien toiminnan alkaessa niiden palvelukseen aikaisempia vastaaviin tehtäviin. Virka- tai työsopimussuhteeseen liittyvät oikeudet ja etuudet eivät siirron yhteydessä muutu.

(2 mom. kuten HE)

45 §
(Kuten HE)

7 luku

Voimaatulo- ja siirtymäsäännökset

46—54 §
(Kuten HE)

Helsingissä 7 päivänä helmikuuta 2003

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Matti Väistö /kesk	Paula Lehtomäki /kesk
vpj.	Pertti Turtiainen /vas	Pekka Nousiainen /kesk
jäs.	Janina Andersson /vihr	Heli Paasio /sd
	Nils-Anders Granvik /r	Aulis Ranta-Muotio /kesk
	Rakel Hiltunen /sd	Pekka Ravi /kok
	Valto Koski /sd	Petri Salo /kok
	Esko Kurvinen /kok	Arto Seppälä /sd
	Lauri Kähkönen /sd	Marja Tiura /kok.
	Kari Kärkkäinen /kd	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ossi Lantto.

VASTALAUSE

Perustelut

Kainuun hallintokokeilu on kannatettava ja merkittävä askel maakunnallisen päätösvallan vahvistamiseksi. Sen suurista periaatelinjauksista hallintovaliokunta onkin ollut yksimielinen. Vastalause koskee kokeilun erästä yksityiskohdasta: lukioiden sisällyttämistä Kainuun koulutus-
kuntayhtymään.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että lukiokoulutus kuuluisi maakunnalliseen koulutus-
kuntayhtymään. Hallintovaliokunnan enemmistö on asettunut kannattamaan esitystä. Mielestämme eduskuntakäsittelyn aikana on tullut esiin painavia seikkoja, jotka puoltavat sitä, että ratkaisuvälillä lukiokoulutuksen maakunnallistamisesta ja sen aikataulusta päättämisestä kuuluu Kainuun kunnille itselleen. Myös eduskunnan sivistysvaliokunta on yksimielisesti lausunnossaan esittänyt, että lukiokoulutus poistetaan koulutus-
kuntayhtymää koskevasta lakipykälästä.

Useissa Kainuun kunnissa perusopetus ja lukiokoulutus ovat tiiviisti nivoutuneet toisiinsa. Oppilaitoksissa on yhteisiä virkoja sekä yhteistä kalustoa ja opetusvälineitä. Koulutuksen eriyttäminen eri ylläpitäjille aiheuttaisi ongelmia tähän sidokseen. Pienet lukiot saavat toiminta-
edellytyksensä kiinteästä yhteydestä peruskoulun yläasteen ja muun opetustoimen kanssa. Lukiokoulutuksen liittäminen maakunnalliseen koulutus-
kuntayhtymään ei ole pelkkä "hallinnollinen järjestelykysymys", kuten mietinnössä annetaan ymmärtää, vaan muutos voi pahimmillaan aiheuttaa lukioverkon nopean karsiutumisen Kainuussa.

Lukiokoulutuksen sisällyttämistä kuntayhtymään on perusteltu tarpeella edistää lukioiden

keskinäistä sekä lukioiden ja ammatillisen koulutuksen välistä yhteistyötä. Saadun selvityksen mukaan lukioiden välinen yhteistoiminta Kainuussa on jo nyt vilkasta ja hyvin toimivaa. Ammatillisen koulutuksen ja lukioiden välinen yhteistyö taas koskettaa vain maakunnan suurimpia kuntia, ja myös se on toimivaa ja oppilaan valintoja kunnioittavaa. Pakottamalla yksiköt pikaisella aikataululla samaan hallintoon ei välttämättä saavuteta käytännön yhteistoiminnassa parhaita mahdollista lopputulosta.

Osa Kainuun kunnista on selkeästi vastustanut lukiokoulutuksen liittämistä koulutus-
kuntayhtymään. Myös niissä kunnissa, jotka ovat liittämisen olleet valmiit hyväksymään, on esitetty vakavaa huolta perusopetuksen ja lukioiden yhteistoiminnan vaarantumisesta. Eduskunnan myönteinen suhtautuminen ilmaistuihin kannanottoihin ja luottamus maakunnan omaan sitoutumiseen antaa kokeilun käynnistämiseksi paremman lähtökohdan kuin pakottava lähestymistapa. Kunnallisen itsehallinnonkin arvostuksen merkeissä olisi hyvä mahdollistaa hallintokokeilun kuntien oma ratkaisuvälillä siihen, siirretäänkö lukiokoulutus maakunnalliseen kuntayhtymään.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että valiokunnan mietintöön sisältyvä lakiehdotus hyväksytään mietinnön mukaisena paitsi 22 § hyväksytään muutettuna (Vastalauseen muutosehdotus).

Vastalauseen muutosehdotus

22 §

Kainuun koulutuskuntayhtymä

(1 mom. kuten HAVM)

Kuntayhtymä toimii 2 §:ssä mainittujen kuntien sijasta (*poist.*) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) mukaisena koulutuksen järjestäjänä. Lisäksi kuntayhtymä toimii ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) mukaisena koulutuksen järjestäjänä silloin, kun ammatillista koulutusta järjestänyt

kunta on järjestänyt myös ammatillista aikuis-koulutusta. Kainuun koulutuskuntayhtymään sovelletaan kuntayhtymään kuuluville kunnille myönnettyihin koulutuksen järjestämislupiin sisältyviä määräyksiä, lukuun ottamatta määräyksiä kunnista, joissa koulutusta järjestetään. Koulutuksen järjestämislupien muuttamisesta kokeilun aikana on voimassa, mitä edellä mainituissa laeissa säädetään.

(3 mom. kuten HAVM)

Helsingissä 7 päivänä helmikuuta 2003

Janina Andersson /vihr
Kari Kärkkäinen /kd

Paula Lehtomäki /kesk
Pekka Nousiainen /kesk

HaVM 24/2002 vp — HE 198/2002 vp